

ไม้ล้ม

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรมเพราะเราบวชมาเป็นพระ บวชเป็นพระ เห็นใหม่ เวลา
รัตนตรัยของบริษัท ๔ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ นีรััตนตรัยพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงอัมม
จักกฯ นะพระอัญญาโกณฑิยาญะมีดวงตาเห็นธรรม เพราะว่าพระอัญญาโกณฑิยาญะมีดวงตาเห็น
ธรรม นั้นเป็นสงฆ์องค์แรกของโลก ถึงมีรัตนตรัยมีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ให้กับชาว
พุทธเราถือเป็นที่พึ่งที่อาศัย

นี่เป็นแก้วสารพัดนึกๆ แล้วแต่ผู้ที่มีอำนาจวาสนามากน้อยแค่ไหน ผู้ที่มีอำนาจวาสนา
มาก เห็นใหม่ เวลาพระพาหิยะฯ ฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วเป็นพระ
อรหันต์เลย เพราะเขาได้สร้างอำนาจวาสนาของเขามา ใ้เราสาวกสาวกะ เห็นใหม่ ผู้ได้ยินได้
ฟังฯ กระเสือกกระสนมาขนาดนี้ๆ เพื่อทำอะไร เพื่อทำสังกรรมในใจของเราให้เกิดขึ้นมา สัจ
ธรรมในใจของเรา สัจธรรมคือสัจจะความจริงในใจใจ

แล้วในปัจจุบันนี้ถ้ามีความรู้สึกนึกคิดอยู่ที่นี่มันเป็นสังกรรมหรือไม่ เวลาศึกษาธรรมของ
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา เห็นใหม่ พุทธพจน์ฯ นะ สัจจะความจริงฯ มันเป็นความ
จริงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่หัวใจของเรามีอวิชชา มีความไม่รู้ กิเลสตัณหา
ความทะยานอยากทั้งนั้น เพราะกิเลสตัณหาความทะยานอยากในหัวใจอันนั้นแล้วมันปลิ้น
ปล้อน เพราะความปลิ้นปล้อนในใจอันนั้นใจ มันถึงทำให้เราล้มลุกคลุกคลานอยู่นี้ใจ เพราะ
ความล้มลุกคลุกคลานมันเกิดจากอะไรละ มันเกิดจากกิเลสตัณหาความทะยานอยากมัน
ครอบงำในหัวใจของเรานั้นใจ

นี่แล้วเราฟังธรรมฯ ฟังธรรมเพื่อความตื่นขึ้นมา ตื่นขึ้นมา เห็นใหม่ มีสัจจะมีความจริง
ในใจของเราใจ มีทาน มีศีล มีภาวนา ในสาวกสาวกะเห็นใหม่ ผู้ได้ยินได้ฟังแล้วประพฤติ
ปฏิบัติตามความเป็นจริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาปรารณามารื้อสัตว์ชนสัตว์นะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรนะ ร่มโพธิ์ร่มไทร เห็นไหม ดูลิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเกิดมาพราหมณ์ทั้ง ๘ ผู้ที่มาเห็น เห็นไหม ๓๖๖ พราหมณ์ ต่าง ๆ ที่มาพยากรณ์ ๆ พอพยากรณ์ขึ้นมา เห็นไหม ร่มโพธิ์ร่มไทร ๆ หวังพึ่งพาอาศัย

เวลาปัญญาวัคคีย์ทั้ง ๕ ปัญญาวัคคีย์ทั้ง ๕ นะ เวลาไปอุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ ๖ ปี นี่การอุปัฏฐากนั้นเพราะอะไรละ เพราะหวังให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมไป จะได้เจ้อจันเราบ้างไป เวลาจะเจ้อจันขึ้นมา เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอดอาหารอยู่ ๔๙ วัน เวลากลับมาฉันอาหารของนางสุชาดา นี่พราหมณ์ทั้งไปเลย ๆ เห็นไหม นี่กลับมาอีกมาก

นี่เวลาประพฤติปฏิบัติทำทุกกรกิริยา เห็นไหม ทำทุกกรกิริยาขนาดไหนมันก็ไม่ได้ผล ๆ พอไม่ได้ผลขึ้นมาเน้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพิจารณาเอง เราทำมาสิ้นกระบวนการหมดแล้ว มันคงไม่ใช่ทางแล้วละ ปรารถนามาฉันอาหารของนางสุชาดา พอฉันอาหารของนางสุชาดาปัญญาวัคคีย์เห็นเท่านั้นทั้งไปเลย นี่กลับมาอีกมาก ๆ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมด้วยใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่โคนต้นโพธิ์นั้น เวลาโคนต้นโพธิ์นั้น นั่นนะสังจะความจริง ร่มโพธิ์ร่มไทร ๆ ทั้ง ๆ ที่ปัญญาวัคคีย์ก็หวังพึ่งพาอาศัย แต่ด้วยความเห็นของปัญญาวัคคีย์ เห็นไหม กลับมาอีกมาก ทำทุกกรกิริยาขนาดนั้นยังตรัสรู้ไม่ได้ หมดหวัง ๆ ทั้งไปเลย เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมกลับไปเทศน์ธัมมจักกฯ เวลาเทศน์ธัมมจักกฯ นัดกันไว้จะไม่ยอมรับ

แต่ถึงเวลาแล้วรับด้วยสัจชาติญาณ เพราะเขาอยู่กันมา ๖ ปี เวลารับมาแล้ว เวลาจะแสดงธรรม เห็นไหม ยังมีกิริยาขัดขึ้นใจ นี่เธอได้ยินไหมเพราะเราอยู่ด้วยกันมา ๖ ปี เคยบอกไหม เคยเทศน์ว่าการใหม่ ก็ไม่เคย ไม่เคยเพราะอะไร ไม่รู้ใจ แต่ปัจจุบันนี้รู้แล้ว เธอจงเงี่ยหูลงฟัง เวลาแสดงธัมมจักกฯ พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรมไป นี่ใจรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งที่อาศัยเป็นแก้วสารพัดนึก ใครมันนึกมากนึกน้อยแคไหน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร เห็นไหม ร่มโพธิ์ร่มไทร เห็นไหม ดูลิ เวลาต้นไม้ ต้นไม้ใบหญ้าในป่าในเขากว่ามันจะเจริญเติบโตขึ้นมา ต้นไม้ที่มีใบดกหนา

เป็นที่พึ่งอาศัยของสัตว์ เพราะว่าถ้ามันมีผลของมัน มันก็เป็นที่อยู่อาศัยของนกกา เห็นไหม นี่ร่วมโพธิ์ร่วมไทรๆ กว่าจะเป็นที่ร่วมโพธิ์ร่วมไทรได้นี่ต้องสร้างเนื้อสร้างตัวมาขนาดไหน การสร้างเนื้อสร้างตัวมา สร้างเนื้อสร้างตัวมาด้วยหัวใจ ด้วยอำนาจวาสนา ด้วยความเป็นพระโพธิสัตว์

พระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย ในอภิธรรม เห็นไหม ว่าพระอรหันต์ต้องสร้างมาแสนกัปๆ ความว่าสร้างมาแสนกัป คำว่าสร้างมาแสนกัปจิตใจต้องมีความมั่นคงใจ ความมั่นคงมันเกิดมาจากไหน เกิดจากอำนาจวาสนาการสร้างสมมา สร้างสมมาจนเป็นจริตนิสัยใจ แต่นี่ของเราสร้างสมอะไรมา สร้างสมแต่กิเลสตัดหาความทะยานอยากมา การแสดงออกไปแสดงออกด้วยความรู้สึกนึกคิดของตน นึกว่าไม่มีใครรู้ใจ มันจะไม่รู้ได้อย่างไร นี่สิ่งกิริยาการแสดงออกมานี้กิริยามันแสดงออกมาจากไหน ออกมาจากใจทั้งนั้น

แล้วถ้าใจมันสะอาดบริสุทธิ์มันจะแสดงออกมอย่างนั้นหรือ เพราะใจมันสกปรกโสมนไส มันถึงแสดงออกมอย่างนั้นใจ เวลาผู้ที่มาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาถึงได้ล้มลุกคลุกคลานใจ ความล้มลุกคลุกคลานก็ล้มลุกคลุกคลานเพราะกิเลสบีบคั้นในหัวใจใจ เวลาปฏิบัติขึ้นมาถึงก็กิเลสมันหลอกทั้งนั้นนะ เวลากิเลสหลอกก็ไม่เชื่อ

เวลาสังขารในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้วางธรรมวินัยนี้ไว้ ธรรมวินัยเป็นกรอบเป็นรั้วไว้ คีลๆ คีลคือกรอบรั้ว เห็นไหม นี่รั้วบ้านๆ นะ รั้วบ้านเพื่อให้มีกังกั้นไว้ กิเลสตัดหาความทะยานอยากในหัวใจมันลั่นเหลือใจ เวลาทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันจะสงบระงับเข้ามาได้ เห็นไหม นั้นนะเข้าสู่ใจของตน ถ้าเข้าสู่ใจของตน ถ้าจิตมันสงบระงับเข้ามา มันจะเป็นประโยชน์กับเราใจ ประโยชน์กับเรามันเห็นผลใจ แล้วพอปฏิบัติมาล้มลุกคลุกคลาน

เวลาร่วมโพธิ์ร่วมไทรที่กว่าจะเป็นที่พึ่งอาศัยได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพฤติปฏิบัติมาแค่นี้ เวลาครูบาอาจารย์ เห็นไหม หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านปฏิบัติของท่านมา ท่านหรือคั้นของท่านมานะๆ ท่านไม่มีความเป็นจริงในหัวใจมันจะยืนยันกับกิเลสอย่างไร กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันโต้แย้งตลอด มันทำทายเป็นๆ ตลอด ทำทายเป็นเห็นไหม ดูสิ เวลาทางโลกที่การทำทายเป็น เราเห็น เห็นไหม การต่อสู้กัน การกระทำกัน มันมองเห็นใจ

แต่กิเลสตัดหาความทะยานอยากในหัวใจของคนเวลามันเหยียบย่ำหัวใจ มันเหยียบย่ำจนเราไม่รู้ตัว เราไม่รู้ตัวเราอยู่ในอำนาจของมันทั้งนั้น เวลาในการปฏิบัติมันถึงได้ลำบากลำบากอย่างนี้ไง นี่เห็นไหม คนเราจะล่วงพ้นด้วยความเพียร ความเพียร ความวิริยะ ความอดุสาหะเรามีความเพียรมากน้อยขนาดไหน นี่เวลาร่วมโพธิ์ร่มไทรยังเป็นที่พึ่งอาศัย ร่มโพธิ์ร่มไทรกว่าจะเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรได้ กว่าจะเติบโตขึ้นมาได้สร้างบุญอำนาจวาสนามาขนาดไหน

การสร้างบุญวาสนามาแล้วยังประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจนมีคุณธรรมในหัวใจ ถ้าไม่มีคุณธรรมในหัวใจจะเอาอะไรเป็นที่พึ่งที่อาศัย นี่ร่มโพธิ์ร่มไทรมันมีร่มเงา เห็นไหม ความร่มเงามันมีอาหารด้วย มีร่มเงาดูด้วย ให้เราเป็นที่พึ่งอาศัยด้วย แต่ถ้าจิตใจมันแห้งแล้ง ไม้ตายยืนต้นมันมีแต่กิ่งก้าน นกกามันมาเกาะก็เกาะเพื่อพักผ่อน เพื่อเอาแรงเดี๋ยวมันจะบินต่อไปไง มันพึ่งอาศัยไม่ได้ไง มันพึ่งอาศัยไม่ได้เพราะมันไม่มีร่มเงาใจ ไม่มีอาหารใจ ไม่มีสิ่งใดไว้ไปจุนเจือใจ แต่ถักร่มโพธิ์ร่มไทรของเรา ครูบาอาจารย์ของเรา ร่มโพธิ์ร่มไทรมันมีร่มเงา เห็นไหม มันมีร่มเงา มันมีอาหาร มันมีเพื่อดำรงชีพได้ไง

นี่ไง ฉะนั้นครูบาอาจารย์ถึงเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรๆ ที่พึ่งที่อาศัยของสัตว์วิหริกรที่ผู้พึ่งอาศัย ถ้าพึ่งอาศัย อาศัยแล้วมันต้องทำให้เป็นความจริงของเราขึ้นมา เพราะมันจะอาศัยไปตลอดได้อย่างไร ดูสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถามพระอานนท์ “อานนท์ระลึกถึงความตายวันละกี่หน” ถ้าเธอรระลึกถึงความตายวันละกี่หนแล้วแต่มันประมาทเกินไป ให้ระลึกถึงความตายทุกลมหายใจเข้าออก

แล้วร่มโพธิ์ร่มไทรครูบาอาจารย์ของเรามันก็ต้องล้มไปเป็นเรื่องธรรมดา ถ้าล้มไปเป็นธรรมดา นี่เป็นสัจจะเป็นความจริงใจ ถ้าเป็นสัจจะเป็นความจริง แล้วที่หัวใจของเราๆ จะพัฒนาเราจะพยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้ยืนต้นขึ้นมาได้ไหม ไม้ยืนต้นขึ้นมา เห็นไหม นี่กล้าไม้เขาปลูกแล้วเขาก็ดูแลรักษาขึ้นมา เพื่อให้มันเจริญเติบโตขึ้นมา เห็นไหม ดูไม้ในป่าสิ ไม้ในป่าเห็นไหม ไม้ในป่าไม้เบญจพรรณไม้ต่างๆ เวลาไม้ยืนต้นที่เป็นประโยชน์มันมีมากน้อยแค่ไหน

อันนี้ก็เหมือนกัน หัวใจของเราจะให้มันทรงตัวขึ้นมาให้ได้ ถ้าทรงตัวขึ้นมาได้เป็นไม้ยืนต้น ไม้ยืนต้นขึ้นมา มันก็เป็นสมบัติของเราใจ อตตนา หิ อตตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งของตน ถ้าตนเป็นที่พึ่งของตน ตนมืออะไร ก็ตนมีศีล ตนมีสมาธิ ตนมีปัญญา ถ้าตนมีศีล มีสมาธิ มีปัญญา

เห็นไหม หล่อเลี้ยงหัวใจขึ้นมาหัวใจมันชุ่มชื้นขึ้นมา เวลามันชุ่มชื้นขึ้นมาด้วยอะไร ด้วยการกระทำ เห็นไหม

แล้วสิ่งที่เราจะรดน้ำพรวนดินในหัวใจของเรามันคืออะไร มันก็คือการประพฤติปฏิบัติของเรา เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ดูแลรักษาหัวใจของเรา นี่พยายามเพาะพันธุ์กล้าของเราขึ้นมา ถ้ามันขึ้นมามันก็ทรงตัวได้เห็นไหม มันก็เป็นที่อยู่ที่อยู่อาศัย มันก็เป็นที่พักอาศัยของเรา ถ้าที่พักอาศัยของเรา เห็นไหม ทุกข์ควรกำหนดใจ แล้วสุขละ

เวลาประพฤติปฏิบัติมันต้องมีความสุข มีความสงบ มีความระงับ เป็นสมบัติของเรานะ ถ้ามันเป็นความสุขความสงบระงับเป็นสมบัติของเรา นี่ใจ มันทรงตัวได้ใจ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี จิตที่สงบมันสงบระงับขึ้นมา สัมมาสมาธิมันมีกำลังของมัน มันจับต้องของมันได้ ไม่ใช่มาเพื่อเจอกันอยู่ที่นี่ไง ทำสมาธิก็สมาธิอยู่ในตำรา เวลาศึกษามาเป็นภาคปริยัติ ศील สมาธิ ปัญญา ศील สมาธิ ปัญญาที่ศึกษามา เห็นไหม ศึกษาภาคปริยัติก็คือภาคปริยัติ ทรงธรรม วินัยไว้ปฏิบัติ เวลาปฏิบัติขึ้นมาเขาก็เดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนาขึ้นมาให้เป็นความเป็นจริง ไม่ใช่มาทำไว้ให้อยู่ในตำราอย่างนั้นไง แล้วตำราอย่างนั้นมันจะเป็นสมาธิขึ้นมาได้อย่างไร ก็ เป็นสมาธิเพื่อเจอ

สมาธิจริงๆ มันเกิดจากจิต จิตเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าจิตเป็นสัมมาสมาธิมันมหัศจรรย์ พอจิตเป็นสมาธิมันมีความสุข ความสงบ ความระงับ มันมีความมหัศจรรย์แล้วละ แล้วมันมหัศจรรย์ใครเป็นคนมหัศจรรย์ ก็หัวใจเราเป็นผู้ที่มหัศจรรย์ มหัศจรรย์จนไม่กล้าพูดบอกใครนะ เวลาครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติแล้วนี่ ครูบาอาจารย์ส่วนใหญ่เลยถ้าเป็นสังฆธรรมนะ เราจะสอนใครได้หนอ จะสอนใคร มันจะบอกใครได้ มันต่างกับความรู้ทางโลกทั้งนั้น ความรู้ทางโลกเป็นวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เห็นไหม วิทยาศาสตร์มันเรื่องทฤษฎีที่ต้องจริงตามนั้น

แต่ในการประพฤติปฏิบัติของเรานี้มันลึกลับมหัศจรรย์กว่านั้น มหัศจรรย์กว่านั้น มันเว้นไว้แต่ เว้นไว้แต่ เห็นไหม เรามีครูบาอาจารย์ขึ้นมา เวลาครูบาอาจารย์ขึ้นมา เวลาหลวงตา ท่านประพฤติปฏิบัติ ท่านก็หลวงปู่มั่นเป่ากระหม่อมท่านมา เห็นไหม ท่านก็หวังพึ่งหลวงปู่มั่นตลอดเวลา เวลาหลวงปู่มั่นท่านบอกเลย ถ้ามีบุคคลที่สามอยู่หลวงปู่มั่นจะไม่ถามท่าน ท่านก็

จะไม่พูดด้วย แต่ว่าถ้ามันไม่มีใคร สองต่อสองทันทีเลย ไม่หลวงปู่มันขึ้นก่อน ท่านก็ขึ้นก่อน ท่านขึ้นเลย นี่จิตเป็นอย่างนั้น อากาโรเป็นอย่างนั้น ถ้ามันทันทีเลย นั่นเพราะหวังพึ่งพาอาศัยกัน ใจ ถ้าหวังพึ่งพาอาศัยกันนะ ถ้ามันเป็นสัจจะมันเป็นความจริง มันความจริงในใจของครูบา อาจารย์ที่ท่านมีสัจจะความจริงอันนั้น

ถ้าสัมมาสมาธิถ้ามันเป็นขึ้นมามันมหัศจรรย์อย่างนั้น แล้วมันพูดได้กับครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นจริง ครูบาอาจารย์ที่ไม่เป็นจริงที่มันไม่มีความจริงในใจมันก็ต้องพูดชักเข้าไปในทฤษฎี ชักเข้าไปในเรื่องทฤษฎี ในเรื่องทฤษฎีมันก็ได้แย้งกัน เพราะทฤษฎีเป็นมุมมอง มุมมองผู้ที่มี ปัญญามากปัญญาน้อยทั้งนั้น

แต่ถ้าเป็นความจริงๆ มันเป็นอย่างนั้น หลวงปู่มันบอกต้อง ต้อง ต้อง ต้องเลย เป็นอย่างอื่นเป็นไปไม่ได้ ถ้าเป็นอย่างอื่นไปมันไม่ใช่ความจริง ถ้าความจริงก็คือความจริงนั่นไง ถ้าเป็นความจริง เห็นไหม เวลาครูบาอาจารย์ หลวงตาท่านก็หวังพึ่งหลวงปู่มัน หลวงปู่มันท่านถ้าอยู่กันสองต่อสองทันที ไม่หลวงปู่มันเริ่มก่อนท่านก็ต้องเริ่มก่อน เริ่มก่อนเพราะอะไร เพราะเวลาวันคืนล่วงไปๆ แล้วเราเนี่ยเวลาสวดมนต์ เห็นไหม วันคืนล่วงไปๆ พวกเราทำอะไรกันอยู่ ทำอะไรกัน ถ้ามันทำอะไรวันคืนล่วงไปเข้มนาฬิกามันกระดิกตลอดเวลา ๒๔ ชั่วโมง เตี้ยๆเตี้ยๆ เลยนี้ เห็นไหม ออกพรรษามาเนี่ยจะเข้าพรรษามาอีกแล้ว เตี้ยพรรษาๆ อยู่อย่างนั้น

นี่ใจ ไม้ล้ม การปฏิบัติล้มเหลว เห็นไหม รัฐล้มเหลวรัฐที่ปกครองดูแลไม่ได้ รัฐล้มเหลว นี่นะ ทุกคนมีสิทธิเข้าไปช่วยเหลือนะ คือยึดครองได้ว่าอย่างนั้นเลย รัฐล้มเหลว ใจนี้มันหัวใจ เราล้มเหลว หัวใจล้มเหลวไม่มีสิ่งใดเป็นขึ้นเป็นอัน ถ้ามันไม่มีสิ่งใดเป็นขึ้นเป็นอัน แล้วสิ่งใดจะเป็นขึ้นเป็นอันขึ้นมาละ ถ้าใจล้มเหลว เห็นไหม เราล้มเหลวเพราะการประพฤติปฏิบัติเราไม่ได้ผล

ถ้าศีล สมาธิ ปัญญา นี่ศีล เราย้อนกลับมาที่ศีล ศีลเราสมบูรณ์หรือไม่ ถ้าศีลมันสมบูรณ์แล้วเราก็พยายามของเราขึ้นมา ทำความสงบของใจขึ้นมาให้เป็นสัมมาสมาธิ ถ้าสมาธิ สัมมาสมาธิมันเป็นหัวใจ ไม่ใช่เป็นที่ตำรา ไม่ใช่เรียนสมาธิ ปฏิบัติสมาธิ ทำสมาธิให้เกิดขึ้น ถ้า

สมาธิเกิดขึ้นทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าทำสมาธิเกิดขึ้นนะ นี่ใจ อจินไตย ๔ ฌานเป็นเรื่อง ฌาน พุทธวิสัย โลก กรรม

เรื่องของสมาธิ เรื่องของฌานมันเป็นอจินไตยอันหนึ่ง ถ้าเป็นอจินไตยอันหนึ่ง ใครทำสมาธิอย่างไรก็ได้ ใครทำความสงบอย่างไรก็ได้ แต่ แต่มันมีมิจนากับสัมมาใจ มิจนาสมาธิกับ สัมมาสมาธิ ถ้าสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิต้องมีศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าสัมมาสมาธิมันก็เข้าสู่มรรคสู่ ผล ถ้าเราสัมมาสมาธิมันก็มีความสุข ความสงบ ความระงับ เพราะสัมมาสมาธิ สมาธิถูกต้องดี งาม

มิจนาสมาธิ มิจนาสมาธิเป็นสมาธิแต่เป็นมิจน มิจนเพราะความคงตัวไม่ได้ เราทรงตัวไว้ไม่ได้แล้วมันลากเราไป เห็นไหม กลายเป็นมนต์ดำ กลายเป็นสิ่งต่างๆ ที่ทำมันเป็นมิจน ถ้าเป็นมิจน มิจนเป็นสิ่งที่ผิดสิ่งที่ทำให้เราตกไปในที่ต่ำ ถ้าเป็นสัมมาสมาธินะมันเป็น สัมมาสมาธิมันก็มีความสุข ความสงบ ความระงับใช้ใหม่ ถ้ามีความสุข ความสงบ ความระงับ ขึ้นมา แล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา ยกสู่วิปัสสนาคือฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าใช้ปัญญาขึ้นมา เห็นไหม

ไม้ล้ม ไม้ล้มนะ ดูลิ ต้นไม้ในป่าที่มันล้ม มันล้มไปแล้วเห็นไหม สิ่งที่ล้มไปแล้ว ต้นไม้ บางชนิดล้มแล้วก็ตาย ต้นไม้บางชนิดล้มแล้วมันก็ยังมีชีวิตอยู่ เห็นไหม มันขึ้นตามต้นมัน มัน แตกขึ้นมาเป็นแถวยาวเลย ขึ้นเลย ไม้ล้มๆ มันยังดำรงชีพอยู่ มันยังมีชีวิตอยู่นะ มันพยายาม แตกกอ พยายามงอกขึ้นมา ไม้ล้มมันยังรักษาตัวมันเอง ไม้ล้มไปแล้วมันยังสร้างสรรค์ มันยัง รักษาชีวิตของมัน นั่นมันต้นไม้ละ

ไอ้เราเป็นคน เป็นคนแล้วยังมาบวชพระด้วย เป็นพระแล้วเป็นพระป่าด้วย เป็นพระ ปฏิบัติต่างหาก ถ้ามันเหลวไหลมันล้มลุกคลุกคลานใจ เราก็มีสติปัญญาใจ มีสติปัญญาเห็นไหม เรามีครูบาอาจารย์ปลุกปลอบหัวใจเราขึ้นมา เห็นไหม ปลุกปลอบหัวใจขึ้นมา หัวใจมันต้องมี กำลัง มันต้องมีที่พึ่ง ถ้าไม่มีที่พึ่ง เห็นไหม เวลาประพฤติปฏิบัติไปนะ คนทำหน้าที่การงาน เวลามันเกร็งเวลามันเครียดต่อหน้างานมันตึงเครียดมาก มันก็เป็นความทุกข์เป็นเรื่องธรรมดา

แต่ความทุกข์เป็นเรื่องธรรมดาถ้าเราเผชิญไปแล้วไม่มีทางออก เห็นไหม เรากลับมาพุท ธิ์ก็ได้ กลับมาใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ กลับมาทำความสงบของใจเข้ามา อย่าพึ่งใช้ปัญญาให้

มากเกินไป นี่ไง แล้วถ้ามีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ท่านจะให้อุบาย มีอุบายแล้วเราพยายาม แสวงหา หาทางออก หาทางออกไป เห็นไหม

ไม้ล้ม ไม้มันล้มแล้วนี้มันยังมีชีวิตอยู่ มันก็พยายามแตกหน่อแตกกอของมันขึ้นมา มันยังรักษาตัวมันได้ มันเป็นสิ่งมีชีวิตที่ไม่มีวิญญาณครอง ใจของเราเนี่ยะ สิ่งมีชีวิตแล้วมีวิญญาณ ด้วย วิญญาณคือจิตวิญญาณของเราเนี่ย ถ้าจิตวิญญาณของเรา เห็นไหม จิตวิญญาณมันสัมผัสกับ ธรรม เวลามันทุกข์มันยากขึ้นมา มันทุกข์มันยากเต็มหัวใจ ความทุกข์ความยากไม่ต้องให้ใคร พุด พุดได้ทุก ๆ คน ความทุกข์ความยากนี้ เวลาพุดถึงความทุกข์นี้ พุดถึงความลำบากลำบาก พุดถึงความเผชิญสิ่งความเลวร้ายมานี้พุดได้ทั้งนั้นเลย

เวลาพุดถึงความสุข ความเผชิญกับศีล สมาธิ ปัญญา พุดได้แต่น้อย ๆ เพราะอะไร เพราะเราทำได้แต่น้อย ใจ เวลาความสุขจริงๆ มันหาได้แต่น้อย แต่ความทุกข์มีมหาศาลจะหา เมื่อไหร่ก็ได้ ทำอย่างไรก็ได้ เป็นความทุกข์ความลำบากทั้งนั้น ความทุกข์ความลำบากมันเป็น สัจจะเป็นความจริงใจ ถ้าเป็นสัจจะเป็นความจริงมันมาจากไหนล่ะ มันมาจากเพราะเรามีชีวิตไป ชาติปี ทุกๆ ชาติแล้วสิ่งถ้าชีวิตมันสิ้นไปล่ะ ลื่นไปก็ตกนรกอเวจีใจ เพราะมันสิ้นชีวิตไปด้วย ความทุกข์ความยากใจ

แต่ถ้ามันความทุกข์ความยากนะ ก็ความทุกข์ความยากเข้าเผชิญกับความความจริงใจ ความทุกข์ ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละใจ ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา มันปล่อยวางขึ้นมา นี่ไง ทุกข์ หายไปไหน ทุกข์หายไปไหน มันทุกข์ๆ อยู่เนี่ย จิตก็ยังอยู่เนี่ย แล้วทุกข์มันหายไป แต่ถ้ามันไม่มี สติปัญญาขึ้นมาความทุกข์ครอบงำนะ ทุกข์เกือบเป็นเกือบตาย ทุกข์อยู่นั้นแหละ ทุกข์ไม่มีวัน จบวันสิ้น แล้วที่เราปฏิบัติเนี่ยเราปฏิบัติเพื่อสิ้นจากทุกข์ แล้วทุกข์ไม่มีวันจบวันสิ้นแล้วมัน จะพ้นจากทุกข์ได้อย่างไรล่ะ

ถ้ามันจะพ้นจากทุกข์ขึ้นมา เห็นไหม นี่ไง ถ้าหัวใจมันพ้นตัวขึ้นมา ไม้ล้มมันยังลุกขึ้นมา ไม้ล้มมันยังมีชีวิตมันยังงอกขึ้นมา ไม้ล้มแล้วมันยังพยายามรักษาชีวิตมัน ใจเราเนี่ยคนแก่ๆ คน ที่มีชีวิตด้วย แล้วมีปัญหาด้วย แล้วไม่รู้จักหาทางออกหรือ ไม่รู้จักพลิกแพลงใช้ไหม ไม่รู้จัก หาวิธีการอย่างไรพ้นตัวเราขึ้นมา มันต้องพ้นเราขึ้นมา

ถ้าพื้นเราขึ้นมา เห็นไหม อุตตา หิ อุตตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนเท่านั้นเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ตนเท่านั้นเป็นผู้ค้นคว้า ตนเท่านั้นเป็นผู้ชวนชวย เพราะตนไง เพราะความคิดเกิดจากตนขึ้นมามันละเอียดลึกซึ้งไง

นี่ฟังครูบาอาจารย์ท่านเทศนาว่าการ เห็นไหม มาจากข้างนอก ศึกษารรณะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นนะ ๒,๐๐๐ กว่าปีมาแล้ว มันจดจารึกกันมาแล้วมาศึกษาศึกษาแล้วมันเป็นปัจจุบันหรือไม่ นี่ก็เหมือนกันฟังครูบาอาจารย์ขึ้นมา ครูบาอาจารย์ท่านเทศนาว่าการจนปากแตกแล้ว เทศน์ทุกวัน นี่แล้วเราละ เราคิดได้ไหม มีสามัญญสำนึกไหม ไม้ล้มมันยังพยายามฟื้นฟูมาได้ ไม้ล้มมีชีวิต สิ่งมีชีวิตมันมีสารอาหารใช้ไหม มันดูอาหารของมันได้ เห็นไหม มันมีแต่ดอมีอะไร มันงอกขึ้นใหม่ มันฟื้นตัวมันได้

นี่ไง สิ่งมีชีวิตมันยังสร้างสรรค์เลย แล้วเราเป็นมนุษย์ด้วย แล้วได้บวชพระอีกต่างหากนะ พระเป็นผู้ประเสริฐ เห็นไหม พุทธะพระเป็นผู้ที่ประเสริฐ ประเสริฐตรงไหน ประเสริฐที่ไหน ก็ชื่อพระประเสริฐไง ก็ชื่อพระประเสริฐ อ้าว นั่นมันก็ชื่อสมมติอีกล่ะ แล้วเป็นจริง ๆ มันเป็นจริงจากไหน ถ้ามันไม่เป็นจริงจากการกระทำของเรา ถ้ามันมีจริงจากการกระทำของเรามันมีคุณธรรมนะ

คนที่มีคุณธรรม เห็นไหม ดุสิ เวลาพิจารณาไป พระผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไป กัลยาณชนจากปุถุชนคนหนาทำอะไรก็ได้ เวลาเป็นกัลยาณชน ปุถุชน กัลยาณชน ผู้ที่เป็นกัลยาณชน เห็นไหม ทำสมาธิได้ง่ายขึ้น เขาจะไม่คุยกับเรานะ เขาจะหลีก เขาจะหลบ เขาจะไปหาที่สงบสงัดของเขา นั่นคุณสมบัติของเขา คุณสมบัติของกัลยาณชนอย่างหนึ่ง โสตาปัตติมรรค โสตาปัตติผล ถ้าเป็นโสตาปัตติผลนะ สักกายทิฎฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาสไม่ลุ่มไม่คล้ำแล้ว คนไม่ลุ่มไม่คล้ำ

ดุสิ ในความเป็นจริงของสิ่งมีชีวิต เห็นไหม ความกตัญญูกตเวที ดุสัตว์นะ สัตว์ เห็นไหม มันรักพ่อรักแม่มัน ดุสิ สัตว์นี้กล้าเวลามันมีลูกมีเต้าของมันนะ มันคลอเคลียกัน มันปกป้องดูแล มันสละชีวิตกันเพื่อคุ้มครองกันนะ นี่ไง สิ่งที่มีความกตัญญูกตเวที ความผูกพันในสายเลือดไง

นี่ก็เหมือนกันความกตัญญูกตเวที ความรู้จักบุญจักคุณใจ ดูลิ พระอานนท์เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหนีพพานไปแล้ว ทำตัวเหมือนกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังดำรงชีพอยู่เลย ตรงไหนที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่ง ตรงไหนที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเคยอยู่นะ โอ้ จะปฏิบัติเช็ดถูให้เหมือนกับที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมีชีวิตอยู่เลย นี่สิ่งที่มีคุณธรรม ๆ มันเป็นอย่างนั้น

นี่ก็เหมือนกันถ้าเป็นธรรมเป็นธรรม ถ้ามันเป็นธรรม ถ้าเรามีคุณธรรมในใจ พุทธิกกรรมนะ พุทธิกกรรมมันกตัญญูกตเวที ความสำนึกถึงบุญถึงคุณ ความสำนึกดีเข้ากับดีใจ เข้ากันโดยธาตุใจ ลูกศิษย์พระสารีบุตรมีธาตุของปัญญาทั้งนั้น มีแต่ผู้ปัญญาชน ลูกศิษย์ของพระโมคคัลลานะชอบฤทธิ์ชอบเดชชอบใช้กำลัง เวลาลูกศิษย์ของเทวทัตลามกทั้งนั้นเลย มันเข้ากันโดยธาตุ โดยธาตุ โดยความรู้สึก มันเป็นข้อเท็จจริงอย่างนั้นอยู่แล้ว

นี่ก็เหมือนกันถ้ามันมีคุณธรรม ๆ เห็นไหม มันก็เข้ากับธรรมลี ถ้าเข้ากับธรรม เห็นไหม มันก็ต้องมีศีล มีสมาธิ มีปัญญา มีความถูกต้องดีงาม มีชื่อเสียง ชื่อตรงนี้ ถ้ามันบิดพลิ้ว โธ่ นั่นละกิเลสทั้งนั้น ปากว่าธรรมแต่พุทติกกรรมมันเป็นกิเลส พุทติกกรรมมันเป็นเปรตเป็นผี มันจะเป็นธรรมได้อย่างไร

ธรรมถ้าเป็นธรรมนะ ความเป็นธรรมการแสดงออกมันเป็นธรรม เป็นธรรมเพราะเนื้อใจ เนื้อที่เป็นธรรมแสดงออกก็เป็นธรรม เนื้อที่มันเป็นพิษมันแสดงออกมันก็เป็นพิษ ต้นไม้พิษมันออกผลก็ผลไม้พิษ ต้นไม้ที่เป็นคุณประโยชน์ออกมาลูกมัน ผลมัน มันกินได้ ผลของมันเป็นประโยชน์ นี่ก็เหมือนกันพุทติกกรรมที่แสดงออกมาจากใจที่เป็นพิษ มันก็เป็นความพิษทั้งนั้น ถ้าพุทติกกรรมที่มันเป็นธรรม ๆ ออกมาจากใจที่เป็นธรรมนะ ให้แสดงกิริยาอย่างกับไฟ พุทติกกรรมรุนแรงขนาดไหนมันก็เป็นธรรม

ถ้ามันเป็นพิษออกเขาจะฉอเลาะ นั่นมันออกจากต้นไม้พิษ ใจมันเป็นพิษ ออกมาก็เป็นพิษ มันจะออกเขาจะฉอเลาะขนาดไหนมันก็เป็นพิษ แต่ถ้ามันเป็นธรรมรุนแรงขนาดไหนมันก็เป็นธรรม โอ้ความว่ารุนแรงหรืออ่อนโยนมันเป็นกิริยาเฉย ๆ แต่ผลของมัน เจตนาความเป็นไปของเสียงของการกระทำนั้น เวลาครูบาอาจารย์ที่แสดงธรรม ๆ แสดงธรรมมันมีเนื้อหาสาระในเสียงนั้นนะ

แต่ถ้ามันเป็นไม่มีธรรมๆ เสียงฟ้าผ่า เสียงฟ้าร้องมันก็เป็นเสียงเหมือนกัน แต่ถ้าฟ้าร้องฟ้าผ่านะ ฝนตกมันยังเป็นประโยชน์บ้าง ฟ้าร้องฟ้าผ่าไม่มีอะไรเลย ฟ้าผ่าจนไฟป่ามันติดจนเผาป่าทั้งป่า มันเป็นประโยชน์อะไร นี่ถ้าเป็นฟ้าร้องฟ้าผ่าฝนตกมันยังชุ่มชื้นบ้าง นี่ไง ถ้าต้นไม้เป็นพิษ หัวใจเป็นพิษ ถ้าหัวใจเป็นพิษมันก็ไม่เป็นความจริง ฉะนั้นเวลาไม้ล้มมันยังลุกได้ ถ้ารัฐล้มเหลวเขาก็พยายามฟื้นฟูกันนะ รัฐล้มเหลวสหประชาชาติเขาจะเข้าไปครอบงำ ถ้ารัฐล้มเหลวยูเอ็นส่งทหารเข้าไปจัดการเลย ไปคุ้มครองดูแล แล้วฟื้นฟูให้บังคับใช้กฎหมายได้ กลับขึ้นมาเป็นรัฐปกติ นี่รัฐล้มเหลว

แต่คนล้มเหลว หัวใจล้มเหลว ผู้ปฏิบัติล้มเหลว ไม่มีสิ่งใดเป็นขึ้นเป็นอัน ถ้ามันไม่เป็นขึ้นเป็นอันขึ้นมานะ เราต้องพยายามประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา เราฟื้นฟูได้ เราฟื้นฟูด้วยสติด้วยปัญญา นี่ไง เราจะฟื้นฟูขึ้นมาด้วยการกระทำของเรา นี่ไง ถ้าด้วยการกระทำมันก็เป็นเจตนาด้วยจิตของเรา นี่ไง ถ้าจิตของเรามันมีเจตนามันมีการกระทำขึ้นมา มันการกระทำนั้น เห็นไหมมนุษย์เราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร ทั้งพระด้วย

พระเราก็เป็นมนุษย์เหมือนกันแต่มาบวชเป็นพระ ถ้าพระมันต้องมีการกระทำ มันต้องมีเหตุ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ถ้าไม่มีเหตุการประพฤติปฏิบัติ ไม่มีเหตุการกระทำมันจะเอาผลมาจากไหน นี่เราประพฤติปฏิบัติกันอยู่ไง แต่ประพฤติปฏิบัติโดยกิเลสไง ประพฤติปฏิบัติไปเพื่อไปบูชากิเลสไง หัวใจที่เป็นพิษแล้วก็ไปบูชาผลไม้พิษ แล้วสิ่งที่มันเป็นพิษนั้นก็คิดว่ามันเป็นธรรมไง กินเข้าไปตายหมดนะ นกกามันไม่กล้ากิน ถ้านกกินไม่ได้ มนุษย์กินไม่ได้ นกไม่กล้ากินผลไม้ชนิดใด มนุษย์กินไม่ได้

นี่ก็เหมือนกันกิเลสมันกระทำๆ แล้วก็บอกว่าเป็นธรรมๆ นี่ปฏิบัติบูชากิเลสไง ถ้าปฏิบัติบูชากิเลสแล้วมันจะได้สิ่งใดมา มันก็ได้แต่กิเลสพอกหางหมูไง ดินพอกหางหมู กิเลสพอกหางหมู จิตใจมันก็นักหน่วงไปอย่างนั้นไง จิตใจกระทำแล้วทำแต่สักกิริยาการกระทำอยู่อย่างนั้น ถ้าทำอยู่อย่างนั้น เห็นไหม นี่ไง ผลไม้พิษพอกพูนขึ้น แล้วมันก็จะมีความพิษอยู่อย่างนั้นไง แล้วกิริยาก็เป็นพิษไปตลอดใจ

แล้วการประพฤติปฏิบัติการบวชมา ถ้าประพฤติปฏิบัติไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์ให้ภพชาติมันสั้นเข้า สั้นเข้าด้วยการปฏิบัติบูชาของคัมภีร์พระเจ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สั้นเข้าด้วยการประพฤติ

ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ความกระทำความดีกตัญญูกตเวทีเพื่อคุณงามความดีนะ เพื่อหัวใจที่มันเบาบาง ใจ สิ่งเบาบาง เห็นไหม ภาพชาติมันสั้นขึ้นมา แต่ถ้าความเป็นพิษนะ ด้วยความสะสมของ กิเลสตัดหาความทะยานอยากใจ ทำเพื่อตน ทำเพื่อตัว ทำเพื่ออำนาจบาตรใหญ่ ทำเพื่อ คุ่มครองตน ทำเพื่อเหยียบย่ำ

ต้นไม้พิษให้ผลเป็นพิษ เขาปฏิบัติบูชาปฏิบัติเพื่อภพชาติสั้นเข้า ใ้ปฏิบัติบูชาให้มัน ยืดยาวไปหรือมันสั้นเข้า มันเป็นเวรเป็นกรรมทั้งนั้น ถ้าเป็นเวรเป็นกรรม เวรกรรมมันอยู่ที่ ไหน กรรมคือการกระทำ กรรมดีกรรมชั่ว กรรมคือการกระทำ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว การกระทำ นั้นมันเข้าไปสู่หัวใจทั้งหมด กิเลสเป็นผู้ผู้แห่ย์ กระทำแล้วลงอยู่ที่ใจทั้งนั้น แล้วใจทั้งนั้นนะ ย้ำคิดย้ำทำงานเป็นจริตจนเป็นนิสัย คิดย้ำคิดย้ำทำงานมันมีความคิดเป็นอย่างนั้น ถ้าความคิด เป็นอย่างนั้นมันก็คิดได้ตลอดของมันไปใจ

นี่ใจ นี่ความพอกพูนของมัน เห็นไหม แต่ถ้ามันเป็นธรรมๆ เป็นธรรมนี้เห็นไหม ที่เรา เป็นธรรมๆ คำว่าธรรม คำว่าธรรมคือเหตุและผล เหตุที่ดีถึงผลมันยังไม่เกิด ผลยังไม่เกิด เพราะเราทำแล้วไม่ได้ผล ไม่ได้ผลเราก็พยายามของเราไป พยายามของเราจะ ชาติขั้นนี้ ชาติ ขั้นนี้ให้มันเบาบางลง เราพิจารณาของเราให้มันเบาบาง แล้วเราพยายามกระทำของเรา แล้วเรา เป็นผู้กระทำ แล้วเราหิวเรากระหาย เราเหนื่อยเราก็รู้ เวลามันทุกข์มันยากเราก็รู้

เวลาความทุกข์ความยากใครไม่เคยประสบ ครูบาอาจารย์องค์ไหนบ้างที่ไม่เคยเจอ ความทุกข์ความยาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทศกริยา ๖ ปี ทศกริยานี้ทรมานตน มันไม่ทุกข์เหลือ แล้วก็คิดว่านั่นมันวิธีการอย่างนั้นเป็นการฆ่ากิเลสใจ แต่เวลาจริง ๆ แล้วกิเลส มันอยู่ที่ใจ เวลาท่านมาพิจารณาของท่านะบุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาส วัชฌญาณ วิชชา ๓ ทำลายอวิชชาในใจของท่าน อาสวัชฌญาณทำลายอวิชชาในใจของท่านไป เห็นไหม นี่ใจ วิชชา ๓ ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นนะร่วมโพธิ์ร่วมไทรๆ เพราะมันปราบความเป็นพิษหมดไปจากใจอันนั้น ถ้าความเป็นพิษหมดจากใจอันนั้น แล้วมัน จะมีเหลือสิ่งใดละ ก็เหลือคุณธรรมในใจอันนั้นใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบ ธรรมๆ กราบธรรม เห็นไหม แล้วก็บัญญัติธรรมวินัยไว้ให้เราได้สืบต่อมาใจ

แล้วในปัจจุบันนี้เราบวชมาเป็นพระ พระปฏิบัติสืบทอดมาอย่างนี้ แล้วสืบทอดมาอย่างนี้ เราจะทำความจริงของเราให้มันขึ้นมา เห็นไหม นี่ใจ ไม้ล้มมันยังทรงตัวของมัน เราเห็นต้นไม้ที่มันล้มแล้วมันยังแตกกิ่งแตกก้านขึ้นมาเป็นต้นใหญ่ลำใหญ่ขึ้นมา นะ ต้นแม่มันนอนอยู่กับดิน แล้วมันตั้งลำต้นขึ้นมา มันมีก้านของมันขึ้นมา มันเห็นแล้วมัน อ้อ มันเป็นต้นไม้ มันยังพยายามของมันนะ

แล้วเราเป็นคนนะ แล้วเราเป็นพระด้วย แล้วเวลามันปฏิบัติมา ถ้าปฏิบัติมาเป็นคุณงามความดีนั้นก็ปัจเจกตั้ง เป็นสันติภูมิโก เป็นผลในใจของตน แล้วถ้ามันพัฒนาดีขึ้นมา เราต้องพัฒนาของเราขึ้นไปเพื่อเข้าสู่บุคคล ๔ คู่ โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามิมรรค สกิทาคามีผล อนาคามิมรรค อนาคามีผล อรหัตมรรค อรหัตผล เราต้องพยายามทำของเราขึ้นมา ถ้าทำขึ้นมามันก็จริงในใจของเราขึ้นมา

ถ้าเป็นจริงในใจขึ้นมา นั่นใจ จิตมันเสื่อมเราก็รู้ว่าเสื่อม จิตมันทุกข์มันยากเราก็รู้ว่ามันทุกข์มันยาก จิตมันท้อถอยทอดท้อถอยเราก็รู้ทั้งนั้น แต่เวลาจะขึ้น เวลาขึ้นถ้ามันขึ้นเป็นความดีขึ้นมา เราก็รู้เราก็เห็นของเราขึ้นมา ถ้ามันขึ้นมาได้ขึ้นมาได้ด้วยการกระทำของเราขึ้นมา ถ้าขึ้นมาเห็นไหม ความสุขๆ เป็นอย่างไร สมาธิไม่ได้อยู่ในตำรับตำราหอก สมาธิมันจะเกิดจากจิตผู้ประพฤติปฏิบัติ แล้วถ้าสมาธิมันเกิดจากผู้ประพฤติปฏิบัติ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติได้จะมี ความมหัสจรรย์ในใจของตน

ถ้ามันมหัสจรรย์แล้ว มหัสจรรย์แล้วไม่รู้จะอย่างไรใช้ไหม เราก็ฝึกหัดใช้ปัญญาๆ มันต้องมีการฝึกหัดใช้ปัญญา เพราะนี่เป็นพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนถึงแห่งการใช้ปัญญา ปัญญาในพุทธศาสนา คือภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากภาวนา การศึกษาๆ สุตมยปัญญา ศึกษาจากตำรับตำรา การศึกษาตำรับตำราก็การศึกษามาแบบโลกๆ แบบโลกๆ แบบทางวิชาการที่เขาศึกษากัน ลัทธิศาสนาอื่นเขาก็มีการศึกษาทั้งนั้น ทางโลกทางวิชาการ วิชาชีพใดเขาก็มีการศึกษาทั้งนั้น

แต่นี้เราจัดการศึกษาให้เป็นศึกษาเป็นวิทยาศาสตร์เป็นทางโลก ศึกษาเพื่อให้คนมีปัญญา แต่ปัญญาอย่างนี้เป็นปัญญาเกิดจากการศึกษา เป็นสุตมยปัญญา ปัญญาอย่างนี้เกิดจากการศึกษา ปัญญาอย่างนี้เกิดจากการค้นคว้า แล้วถ้าฝึกหัดใช้ปัญญาๆ ถ้ามันเป็น

จินตนาการ จินตนาการที่เกิดพื้นฐานจากการศึกษามันก็เป็นจินตมยปัญญา มันก็กิเลสไม่ได้ เพราะมันขาดสมาธิไป พอมันขาดสมาธิไปครูบาอาจารย์ของเราท่านถึงฝึกหัดให้ใช้ปัญญา ฝึกหัดให้ปัญญา

ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญา จนฝึกหัดใช้ปัญญา แล้วฝึกหัดทำความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบขึ้นมาแล้ว ถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา มันจะเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากภาวนาๆ เพราะปัญญาเกิดจากภาวนานี้มันถึงจะเห็นบุญเห็นคุณ มันจะเห็นบาปเห็นคุณเห็นโทษ เห็นบาปเห็นบุญมันซึ่งใจมันกินหัวใจ ใจมันเป็นบุญเป็นกุศล มันเป็นที่ใจ สิ่งใดในโลกนี้มนุษย์เป็นผู้สร้าง แล้วมนุษย์ผู้นั้นเป็นผู้ที่มีคุณธรรมในใจแล้วมันจะไปทำอะไรผิดเพี้ยน มันจะทำอะไรออกนอก ลู่นอกทางถ้าใจมันเป็นธรรม

แต่ถ้าใจมันเป็นพิษ ใจมันเป็นพิษมันว่าดี มันว่าไม่ใช่เรา มันว่าคือกิเลสพิษมันว่า อย่างนี้น่าจะดี อย่างนี้น่าจะถูกใจ มันจะไปถูกใจถูกอะไร ดีคือดี ชั่วคือชั่ว ไม่มีใครไปบัญญัติได้ ความดีความชั่วมันเป็นไปโดยข้อเท็จจริงเป็นไปโดยสัจจะ ไม่มีใครไปบัญญัติดีหรือชั่วหรอก แม้แต่ศาล ศาลเวลาเขาตัดสินเขาตัดสินตามข้อเท็จจริง ตัดสินตามข้อโต้แย้งตามความจริงนั้น แม้แต่ศาลเขายังตัดสินตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สภาวะแวดล้อมด้วยหลักฐาน ด้วยสำนวน

นี่ก็เหมือนกัน เป็นความจริงมันเป็นความจริงวันยังค่ำ มันเป็นตามข้อเท็จจริงนั้น ไม่ใช่ที่เราคิดว่าดีคิดว่าชั่วหรอก ถ้าเราคิดว่าดีคิดว่าชั่วมันยังไม่ถึง เราต้องพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ เวลามันเป็นจริงมันเป็นจริงของมันขึ้นมาเอง มันมีกำลังของมัน เวลามรรคญาณมันเกิดขึ้น เวลามรรคผลมันเกิดขึ้น มันพิจารณาของมันไป มรรคสามัคคีมันรวมของมันขึ้นไป มันด้วยมรรคด้วยผล อะไรก็ขวางมันไม่อยู่หรอก คีล สมาธิ ปัญญา มันเกิดขึ้นไม่มีสิ่งใดขวางมันได้ มันทำลายราบ เวลาพิจารณาไปเวลาขั้นธกักับจิตมันแยกจากกัน โลกนี้มันราบเป็นหน้ากลองไม่มีสิ่งใดเหลือเลย โลกนี้ราบเรียบไปหมด จักรวาลนี้ไม่มีเลย

ใครทำ ใครเป็นคนสร้างให้ ใครเป็นคนทำให้ ไม่มีใครทำให้เลยนะ เกิดจากการกระทำของเราเองนะ แล้วก็เป็นที่หัวใจดวงนั้น หัวใจดวงนั้นมีอำนาจสนามากน้อยแค่ไหน เห็นไหม ขณะใหญ่ ขณะเล็ก หลวงตาท่านพูด เวลาขณะของท่านสะท้อนสามโลกธาตุ มันระบือลือลั่น เวลาของท่านอาจารย์สิงห์ทอง เห็นไหม ไม่รู้ขณะมันเกิดอย่างไร จนไม่รู้ตัว เล็กน้อยมาก นี่พูด

ถึงเวลาครูบาอาจารย์ท่าน ในวงปฏิบัติในวงครูบาอาจารย์ของเราท่านรู้ของท่าน รู้ถึงว่าสิ่งที่
เวลามันเกิดมรรคเกิดผล เวลาเกิดมรรคเกิดผลมันเกิดที่ไหน

นี่ใจ ไม้ล้มมันยังทรงตัว มันยังพยายามฟื้นตัวของมัน นี่ของเราเป็นพระ เป็นพระขึ้นมา
นี่ล้มลุกคลุกคลาน มันต้องมีกำลังใจ มันต้องสร้างสมขึ้นมา ๆ เพราะหัวใจดวงนี้ใจ นี่เพราะชีวิต
ของเราใจ ชีวิตตั้งแต่เกิดมายังมีลมหายใจอยู่ ชีวิตยังอยู่ใจ วันไหนหายใจเข้าไม่ออก ออกไม่
เข้าก็ตาย ตายแล้วก็จบ ชีวิตนี้ก็จบแล้วไปเกิดใหม่ เพราะจิตมันยังมีอยู่ ความรู้สึกมันมีอยู่
ความรู้สึกนี้มันไป มันไปตามอำนาจวาสนาตามเวรตามกรรมใจ จะว่ามี โลกนี้มี ๆ ชาติหน้ามีไม่
มีตายไปมันเห็นของมันทั้งนั้น แล้วเห็นของมันมันก็อยู่ในความรู้สึกมัน มันจะมาบอกเราไม่ได้
หรอก เพราะมันคนละมิติคนละภพคนละชาติ ๆ ภพชาติของจิตดวงนั้นใจ แต่โลกของเราที่อยู่
ของเราอย่างนี้

นี่ใจ กามภพ รูปภพ อรูปภพ นี่วิภวัญญะ แล้วเราก็กังเวียนวายตายเกิดในวิภวัญญะ แล้วเรา
เกิดมาเป็นมนุษย์เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วเราได้มาบวชเป็นพระ บวชเป็นพระปฏิบัติ
ด้วย บวชเป็นพระปฏิบัติแล้วไปจมอยู่กับกิริยานี้ จมอยู่กับความเป็นพระ สมณสารูปนี้ แล้ว
หัวใจละ แล้วการปฏิบัติละ แล้วความจริงละ แล้วมรรคผลขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าละ แล้วมรรคผลของเราละ ไม่มี มีแต่ความทุกข์ มีแต่กิเลสเหี้ยมหย่า มีแต่ชีวิตที่คอดก
เศร้า เหงากับชีวิต ไม่มีความจริงเลย

ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาจะ จิตใจมันขึ้นบาน มันฟื้นตัวขึ้นมาได้ ถ้ามันฟื้นตัวมันขึ้นมา
ได้ นั้นถึงจะเป็นความจริงในใจนั้น พุทธะ นี่ใจ ศากยบุตรพุทธชินโรส เป็นบุตรขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าโดยสมมติทั้งนั้น ถ้าเป็นจริงขึ้นมาในใจนะ มันเป็นความจริงในใจของเรา
ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็อยู่ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ธรรมชาติในใจของผู้ที่ปฏิบัติคนใดก็ได้แต่ที่ปฏิบัติได้ก็อยู่ในใจดวงนั้น แล้วใจของเราละ ใจของ
เรามันทุกข์มันยากมากน้อยแค่ไหน เราต้องมีความจริงของเรา ฟื้นฟูหัวใจของเราขึ้นมาให้ได้
เอวัง

